

Odevanje panjev

Milan Meglič, milan.meglic4m@gmail.com

Nekoč so čebele živele predvsem v duplih dreves in v različnih špranjah. V več milijonih let razvoja so si izoblikovale mehanizme, ki so jim zagotovo preživetje. V obdobju nizkih temperatur so oblikovale zimsko gručo, tako kot to počnejo še dandanes. Nihče jih ni dodatno odeval, a so kljub temu preživele tudi najostrejše evropske zime.

Ko je človek prenesel čebele iz njihovega naravnega bivališča v umetno bivališče, je prevzel tudi nekakšno pokroviteljstvo nad njimi, da bi jim na ta način lažje odvzel več čebeljih pridelkov. Zaradi skrbi, da jih ne bi zeblo, ali zaradi želje, da bi porabile manj hrane, je začel čebele na različne načine dodatno varovati pred nizkimi temperaturami.

V čebelarstvu so nas pred več kot 60 leti učili, kako je treba pozno jeseni zapažiti panje. Za ta namen smo s posebnim pripomočkom – pletilnico izdelovali »slamarice« (imenovane tudi pletenice ali slamnati pokrovi). Pozneje smo slamarice zamenjali z lepenko, s časopisnim papirjem, penasto gumo in podobnim materialom, vse v prepričanju, da je čebelarjem nujno treba pomagati pri ohranjanju toplote. Še dandanes je paženje panjev eno izmed rednih opravil večine čebelarjev. Iz istih razlogov nekateri čebelarji žrela čez zimo zožijo, odstranijo nezasedene sate in jih nadomestijo z nekakšno izolacijo, špranje med posameznimi panji skrbno zatesnijo ali panje zadaj odenejo z odejami, mahom, senom itd. Vendar je strah, da bo čebele pozimi zeblo, odveč.

Panj pripravim že oktobra – odstranim voščene nadzidke in medzidke. Ko v družini ni več zalege in ko so čebele stisnjene v zimsko gručo, v družini, če je to potrebno, zatiram varoje z oksalno kislino.

Po zatiranju varoj z oksalno kislino v panj znova vstavim matično rešetko in nosilce satov, da mi tega ni treba početi spomladi.

To bi lahko potrdili tudi čebelarji, ki čebele prezimujejo v nakladnih panjih na prostem ob vso zimo odprti mrežasti podnici.

Zdaj o življenju čebel vemo veliko več, kot smo vedeli nekaj. Med drugim je že dalj časa dokazano, da čebele pozimi grejejo samo zimsko gručo. Čebele začnejo oblikovati gručo, ko se zunanje temperature spustijo na 12–15 °C. V sredini zimske gruče je temperatura približno 25 °C, na obrobju gruče pa samo 7–8 °C. Zunaj gruče (v panju) je temperatura enaka zunanji temperaturi. Kolikor nižja je zunanja temperatura, toliko bolj strnjena je zimsko gruča in toliko bolj je stisnjena zunanja plast čebel. Čebele iz zunanje plasti se ves čas premikajo proti sredini, kjer proizvajajo toploto.

Za uspešno prezimovanje je treba zagotoviti pet pogojev: 1. dovolj močne čebelje družine (z najmanj 5.000, še bolje, z vsaj 7.500 zimskim čebelami), 2. zdrave čebelje družine, 3. zadosti primerne hrane, 4. mlado satje in 5. mlade matice oz. matice, ki niso starejše od dveh let. Nekdaj so nas učili, da so 6-odstotne zimske izgube še normalne. Če so izpolnjeni zgoraj omenjeni pogoji, pa so zimske izgube lahko celo manjše od 3 odstotkov.

Po mojem mnenju je dandanes v Sloveniji največ zimskih izgub čebeljih družin zaradi neustreznega obvladovanja varoj, včasih je problem tudi pomanjkanje hrane, ropanje itd., vse to pa so nenormalna stanja, ki jih je povzročil čebelar sam. Zato nasvet: kdor doži-

vlja večje izgube čebeljih družin, naj preveri svojo tehnologijo in odpravi napake oz. pomanjkljivosti.

Sam prezimujem čebele nezapažene. Že oktobra iz panjev odstranim okenca. Odstranim tudi matično rešetko in železne palice – nosilce satov. Morebitni pregled družine je zelo preprost in hiter, brez mečkanja čebel, saj sate dvigam in jih ne vlečem. Lažje postavimo diagnozo in lažje je tudi zatiranje varoj po metodi pokapanja, saj je delo opravljeno hitro in natančno. Okenca znova vstavim v panje šele marca. Na ta način nimam nobenega plesnivega sata in nobenega dela s pažnim materialom. Doslej nisem zaznal nikakršnih negativnih vplivov takega načina prezimovanja.

Nekateri čebelarji tudi v obdobju spomladanskega razvoja nekoliko šibkejšim družinam zožujejo gnezdo oz. odstranijo prazne ali manj zasedene sate ali jih dodatno odevajo – vse v dobri veri, da čebelam pomagajo in da se bo družina v zmanjšanem prostoru bolje razvijala. Miselnost, da čebelam preveč praznega prostora škoduje, je opazna celo pri oblikovanju narejencev ali pri nastavljanju medišč. Dejstvo je drugačno: več praznega prostora čebelam ne škoduje.

Dejstvo je, da so čebele še vedno divje živali. Čebelja družina kot super organizem, ki ga sestavljajo

Čebele v zimski gruči

vljajo čebele delavke, matica in satje (ter poleti še troti), svojih navad vse do zdaj ni v ničemer spremenila. To dejstvo naj bo tudi usmeritev, da se mora človek prilagati čebelam in ne nasprotno. Zagotavlja ti čebelam popolnoma enak način življenja, kot so ga imele nekoč v naravi, je zaradi spremenjenih razmer seveda domala nemogoče. Umetnost zdajšnjega čebelarjenja je v iskanju kompromisov, ki bodo zadovoljili tudi čebelarja, vendar z večjim poudarkom na načinu, ki bo čim bolj prijazen do čebel. ■

Vlado Auguštin, vlado.augustin@czs.si

Spomladansko krmljenje čebel

Spomladansko krmljenje čebel je tema, o kateri se pogosto krešejo mnenja čebelarjev. Številni čebelarji namreč hvalijo spomladansko krmljenje čebel s pogačami, drugi priporočajo sladkorni sirup, tretji pa nasprotujejo kakršnemu koli krmljenju. Pri krmljenju čebel moramo upoštevati praktične izkušnje, znanstvena stališča, najbolj pa potrebe čebel. Dejstvo je, da čebelje družine z zadostno zalogo medu in cvetnega prahu ne potrebujejo nikakršnega krmljenja.

Žal so se v zadnjem času nekateri čebelarji zaradi visokih cen medu in drugih čebeljih pridelkov v prodaji na drobno prelevili v medarje, pohlep po čim večjem zaslužku pa jih je privedel do tega, da čebelam odvzemajo preveč njihovih zalog hrane, tj. medu in cvetnega prahu. Namesto tega jim pozneje spomladi dodajajo sladkor in nadomestke cvetnega prahu, zato moč čebeljih družin fiziološko slabi, s tem pa izgublja tudi sposobnost obrambe pred boleznimi.

Čebelarji se pri spomladanskem dražilnem krmljenju premalo zavedamo, da zaloga hrane v tem

obdobju nista samo med in cvetni prah, ki ju vidimo v panju, ampak tudi zaloge beljakovinsko-maščobnih teles, ki so jih v sebi nakopičile zimske čebele. Te so ključnega pomena za razvoj poletnih čebel, saj zimske čebele iz njih črpajo hrano za ličinke in vzrejo prvih generacij čebel, medtem ko je narava še odeta v zimsko spanje. Zadostna preskrba z medom in s kakovostnim cvetnim prahom, za katero moramo čebelarji poskrbeti že po zadnjem točenju, je odločilna za razvoj notranjih organov zimskih čebel, še posebej za beljakovinsko-maščobna telesa, in za proizvodnjo krmilnega soka. Ob pomanjkanju cvetnega prahu v naravi ali v satju čebele ne morejo krmiti veliko zalege, tako da se zaleganje lahko celo ustavi, ne pospeši pa ga nobeno dražilno krmljenje s sladkorno raztopino.

Temeljite raziskave v minulih 20 letih, ki so jih A. Imdorf, K. Ruoff in P. Fluri objavili v knjigi *Volk-sentwicklung bei der Honigbiene (Razvoj družine medonosne čebele)*, so nesporno dokazale, da posledica dražilnega krmljenja s sladkorno raz-